

Állítólag Robert Frost mondta: „költészet az, ami elvész a fordításban” („poetry is what gets lost in translation”). Olasz mondás, fordíthatatlan szójáték: „traduttore tradittore”, a fordító áruló. Magyaroktól hallottam: Arany János *Hamletje* jobb, mint az eredeti. Két emberre emlékszem, egyikük nem tudott angolul, a másíkról kiderült, kérdésekre, hogy P. G. Woodhouse regényeit olvasta eredetiben. Az első két vélemény szerintem egyaránt lehet találó, van költemény, amelyik elvész a fordításban, és van, amelyik meghamisítódik. Olykor akad, ami sikerül. Magam tapasztalata, hogy számolni kell két alapproblémával. Az egyik, hogy a hangzás, vagyis a csak érezhető, gyakran épp olyan fontos, mint az, ami érthető, és a kettő egymástól elválaszthatatlan. Ezért a hangzásnak épp úgy van szemantikai hatása, mint a szemantikai jelentéseknek érzésseli. Brutális példával: „Dózsa György unokája vagyok én, Népért síró, bús, bocskoros nemes”, ez teljességgel, elsőtől az utolsó szóig fordíthatatlan. A másik alapprobléma, hogy minden jó vers az azon a nyelven készült versek ellenében, kontrasztjában hat, és ez megismételhetetlen. Fordításokra szükség van, szükségből erényt csinálni viszont olyasmi, mint amit az olasz mondás ebben az esetben hűen jelez. Olaszul. Magyarul a szójáték varázsa nélkül.